

kiállítás / exhibition

JOHANN CHRISTOPH BROTZE

JOHANN CHRISTOPH BROTZE
RAJZ- ÉS LEÍRÁSGYŰJTEMÉNYE A BALTIKUMRÓL
A LETT EGYETEM AKADÉMIAI KÖNYVTÁRÁBAN

Joh. Christoph Brotze

THE COLLECTION OF JOHANN CHRISTOPH BROTZE'S
DRAWINGS AND DESCRIPTIONS ON THE BALTICS
AT THE ACADEMIC LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF LATVIA

1780-ban, II. József császár Bécsből Szentpétervárra utazott Rigán keresztül. Ekkor javasolta, hogy az ott álló kis méretű és egyszerű kápolnát építsék át megfelelő templommá. 1784-ben lerakták a templom alapkövét, és Mater Dolorosa-nak nevezték el. A kiemelkedő helyi etnográfus, Johann Christoph Brotze (1742-1823) ábrázolta ezt a templomot az egyik rajzán.

A Lett Akadémiai Könyvtár (korábbi nevén Bibliotheca Rigensis, alapítva 1524-ben) olyan dokumentumokat tárol, amelyek a régi könyvekről és kéziratokról tesznek érdekes tanúbizonyságot. Johann Christoph Brotze (1742-1823), tanár és helyi etnográfus egyedülálló gyűjteménye az egyik legkiemelkedőbb bizonyítéka ezen dokumentumoknak.

Brotze Görlitzben született, Lipcse és Wittenberg egyetemén pedig gyakorlati rajzolást, valamint teológiát és filozófiát tanult. 1768-ban Rigába költözött és házitánítóként tevékenykedett. 1769-ben kezdett tanítani a rigai Királyi Líceumban, ahol 46 évig dolgozott.

Brotze történelmi anyagokat gyűjtött és mindent lerajzolt, ami számára jelentősnek bizonyult. Mindent különös pontossággal örökített meg és mindig mellékelte a képeihez írásos magyarázatot, amely néha csak pár sor volt, azonban előfordult az is, hogy terjedelme számos oldalt tett ki.

Brotze érsekek, püspökök, esperesek, szerzetesek, városok és írásminták pecsétjét másolta.

In 1780, Emperor Joseph II travelled from Vienna to St. Petersburg via Riga and suggested that a small and plain chapel be rebuilt into a proper church. In 1784, the foundation stone was laid and the church was named Mater Dolorosa. The outstanding regional ethnographer, Johann Christoph Brotze (1742-1823) depicted it in one of his drawings.

The Academic Library of the University of Latvia (former Bibliotheca Rigensis, founded in 1524) keeps documents that bear an interesting testimony to the fates of old books and manuscripts. The unique collection of Johann Christoph Brotze (1742-1823), teacher and regional ethnographer, is one of the most striking evidences of such documents.

Brotze was born in Görlitz, learned technical drawing, studied theology and philosophy at universities of Leipzig and Wittenberg. In 1768, he moved to Riga and worked as a tutor. In 1769, he started to teach at Riga King's Lyceum where he worked for 46 years.

Brotze collected historical material and drew everything that seemed significant to him. He fixed everything with great preciseness and always added written explanations that sometimes were a few lines, but sometimes several pages long. Many of the objects drawn by Brotze perished or disappeared in the course of time, but information about them has been preserved in Brotze's drawings and descriptions stored in the library.

Ezeket a *Sylloge diplomatum Livoniam illustrantium* című kötet tartalmazza. A *Proben von Schriftzugen vom Jahre 1300 bis 1561* könyv különböző, az 1300-as évekből származó dokumentumok írásmintáit foglalja magában. A földrajzi és térképészeti dokumentumok a *Livland am Endes des 18 Jh.* című kötetben található, míg a heraldikával kapcsolatos gyűjteményt a *Wappenbuch des Herzogthums Liefland* című könyv összegzi. A *Rigensia és Livonica* elnevezésű kötetekben eredeti dokumentumok és azok másolatai, valamint régi krónikák kópiái fedezhetők fel.

Brotze rajzait legjelentősebb munkája, a tíz hatalmas kötetből álló *Sammlung verschiedener Liefländischer Monumente* tartalmazza; amely 3130 oldalból áll, 33x21 centiméteres oldalakkal. A Baltikum településeinek látképei, épületek, várak, középületek, lakóházak, templomok, hidak, városi és vidéki lakosok, az ő ruházatuk, tárgyaik és munkafolyamatuk, különböző műszaki berendezések (például vízvezetékek stb.), építmények, pecsétek és érmék kerültek megjelenítésre és ábrázolásra ezen kötetekben. Brotze megpróbálta a lehető legtöbb fellelhető leletet és ténnyt összegyűjteni a városokról: az egyes települések

Brotze copied stamps of archbishops, bishops, deans, masters of orders, towns and writing patterns. They are included in the volume *Sylloge diplomatum Livoniam illustrantium*. The volume *Proben von Schriftzugen vom Jahre 1300 bis 1561...* has writing patterns of different documents since 1300. Geography and cartography are represented in the volume *Livland am Ende des 18. Jh.*; heraldry in: *Wappenbuch des Herzogthums Liefland*. Original documents and their copies, copies of old chronicles and ephemera are included in many volumes that are titled *Rigensia* and *Livonica*.

Brotze's drawings are gathered in his most significant work *Sammlung verschiedener Liefländischer Monumente...* in 10 big volumes bound in leather (3130 pages, page size 33x21 cm). Views of settlements in the Baltics, estate buildings, castles, public edifices, dwelling houses, churches, bridges; town and country dwellers, their clothing, belongings and depiction of work process; different technical equipment (waterline, etc.), monuments, armorial bearings, stamps and coins are depicted in these volumes. Brotze tried to gather as much evidence and facts about each town as possible: he drew the most significant buildings of the town, gave

Riga. Szent Iván éji fesztivál Zundsban. 1793

Riga. Midsummer night festival at Zunds. 1793

Salacgriva. 1780

Salacgriva. 1780

legjelentősebb épületeit rajzolta le, leírást adott a történetükről, jellemezte a gazdaságukat és adminisztratív helyzetüket, lakóikat és azok foglalkozását.

description of its history, furnished information on its economic and administrative situation, and gave facts about its inhabitants and their occupation.

Brotze archívuma Észtország vonatkozásában is rendkívül gazdag és releváns anyagokat tartalmaz. A tallinni érsek, valamint a Dóm káptalanjának 15. századi pecsétjéről készített másolatot; ezen felül észtr parókiákról topográfiai rajzokat és információkat gyűjtött egy csokorba. Brotze *Monumente* című kötete a legkorábbi észtr költő, a rigai születésű Kristjan Jaak Peterson (1801-1822) portréját is tartalmazza, továbbá rajzokat és jellemzéseket azokról az észtr személyekről, akikkel Rigában találkozott. A kötetben továbbá megtalálható Tartu, Kuressaare, Narva, Pärnu, Tallinn, Viljandi és más észtr városok és települések képi ábrázolása is.

Brotze's archive holds rich and relevant material on Estonia. He copied the 15th century stamps of Tallinn bishop and the Dome chapter, gathered topographical drawings and information on parishes of Estonia. Brotze's *Monumente* includes a portrait of the earliest Estonian poet, the Riga-born Kristjan Jaak Peterson (1801-1822), as well as drawings and descriptions of Estonians met in Riga, pictures and information on Tartu, Kuressaare, Narva, Pärnu, Tallinn, Viljandi and other towns and settlements of Estonia. Many pictures in Brotze's collection were drawn by the minister Eduard Philipp Körber, the researcher of the olden times of Estonia. Correspondence between Brotze and Körber gives interesting information about their activities in collecting historical material. The preface to Volume 8 of *Monumente* contains Brotze's gratitude expressed to Körber for the material he had sent on Estonia.

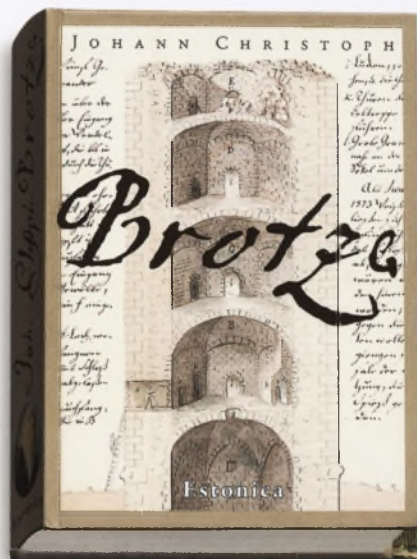
A Brotze-gyűjtemény számos képét Eduard Philipp Körber miniszter, az észtr középkor kutatója rajzolta. A Brotze és Körber közötti levelezés érdekes információkat fed fel történelmi anyaggyűjtésük folyamatáról. A *Monumente* nyolcadik kötetének előszavában Brotze köszönetét és halálát fejezi ki, hogy Körber rendelkezésére bocsátott számos Észtországról szóló anyagot.

People of very different professions are interested in the collection of Brotze's drawings. Students and researchers, restorers and architects, staff of museums, archives and publishing houses and many other interested people both from Latvia and abroad are among the users of the collection. New names appear in the user list again and again.

Nagyon különböző azon személyeknek a köre, akik Brotze gyűjteménye iránt érdeklődnek. A gyűjtemény használói között ugyanis tanulók

Paraszt lakodalom / The Peasant wedding

Brotze. Estonica. 2006

Tartu. 1797 / Tartu. 1797

és kutatók, restaurátorok és építészek éppúgy megtalálhatók, mint múzeumi dolgozók, levéltárok, archívumok és kiadók – mind Lettországból, mind pedig külföldről. A lista folyamatosan újabb és újabb nevekkel bővül, hasonlóan a fotókópiák számához.

Brotze eredeti műveinek megőrzése az utókor számára csak nemrég vált időszerűvé. Az értékes gyűjtemény intenzív használatát, s ez a károsodását és megrongálódását eredményezte. Annak érdekében, hogy megóvják a dokumentumok állagát és mindenki számára elérhetővé tegyék őket, 1994-ben a különleges eredeti dokumentumokat egy kutatómunka keretében elektronikai másolatokkal helyettesítették a Lett Akadémiai Könyvtárban. 1997-ben az Akadémiai Könyvtár a lettországi Soros Alapítvány, valamint az Open Society Institute támogatásával egy olyan projektet valósított meg, amelynek keretében a károsodott kötetek helyreállításra kerültek és a *Monumente* tíz kötetét digitális archívum formába ültették át. Ezen archívum 3130 oldalnyi rendkívül jó minőségű (600 dpi) elektronikus képet tartalmaz. Az archívumot használók számára lehetőség nyílik arra, hogy részleteiben elemezzék a jelentősen nagyobb felbontású rajzokat és hogy

The number of photocopies is also constantly growing.

Preservation of Brotze's originals was very topical not long ago. Very intense use of the valuable material caused its damage and deterioration. In 1994, in order to preserve these documents and to provide access to them, research work was commenced to replace the unique originals by electronic copies in the Latvian Academic Library (LAL). In 1997, the LAL worked out a project supported by the Soros Foundation – Latvia and the Open Society Institute. The damaged volumes were restored and a digital archive of the ten volumes of Brotze's *Monumente* was created. It consists of 3130 pages of high quality electronic images (600 dpi). It provides the information users with the possibility to analyse details of the considerably enlarged drawings and to get reproductions equivalent to the originals. There is great demand for this collection. In order to have free access to it, an on-line database of the *Monumente* was created in 2000 (<http://www3.acadlib.lv/broce>).

In 2004, the Society Integration Foundation supported the project *Depiction of the Multinational Latvia in Brotze's Works*. At the same time a picture

Johann Christops Brotze *Monumente* című gyűjteménye

a másolatok teljes mértékben egyezzenek az eredeti verziókkal. A gyűjtemény iránt rendkívül nagy érdeklődés mutatkozik. Abból a célból, hogy bárki szabadon hozzáférhessen, 2000-ben létrehozták a *Monumente* on-line adatbázisát (<http://www3.acadlib.lv/broce>).

2004-ben a Társadalmi Integráció Alapítvány támogatásával biztosította a *Depiction of the Multinational Latvia in Brotze's Work* (A multinacionális Lettország lefestése Brotze munkáiban) elnevezésű projektet. Ugyanekkor létrehoztak egy képgalériát is, amely különböző nemzetiségű embereket ábrázolt, az észteket is beleértve.

1926-ban, a Lett Középkor-kutatók Társasága megjelentette a *J. Kr. Broces dažādu Vidzemes pieminekļu skatu krājums* (Brotze gyűjteménye Vidzeme építményeinek látképeiről) című könyvet, amelyet Arturs Stals szerkesztett. A könyv kiadásának célja elsősorban abban állt, hogy információt biztosítson Brotze egyedülálló gyűjteményéről. 1992 óta a Lett Történelmi Intézet és a Lett Akadémiai Könyvtár megjelentette a *Johans Kristofs Broce. Zīmējumi un apraksti* (Johann Christoph Brotze. Rajzok és leírások) című könyvet. Az első négy kötet már megjelent, és Rigáról, a környékéről és Lettország egyéb régióiról tartalmaznak képeket. 2006-ban megjelent a *Brotze Estonica*, az Észtországról szóló anyagot Raimo Pullat professzor vezetésével állították össze.

The collection of Brotze *Monumente*

gallery of people of different nationalities was created, and Estonians were among them.

In 1926, the Latvian Society of the Researchers of the Ancientness published the book *J. Kr. Broces dažādu Vidzemes pieminekļu skatu krājums* (Brotze's Collection of Views of Vidzeme Monuments) compiled by Arturs Štāls. Its aim was to give information on the unique Brotze's collection.

Since 1992 the Institute of the History of Latvia and the Latvian Academic Library have published the book *Johans Kristofs Broce. Zīmējumi un apraksti* (Johann Christoph Brotze. Drawings and Descriptions). The four volumes have already been published, and they have pictures about Riga, its vicinity and regions of Latvia.

In 2006 was published *Brotze Estonica*. The material on Estonia was prepared for publication by the team guided by Professor Raimo Pullat.

Tallinn. Városháza. 1800
Tallinn. Town Hall. 1800

Dießes Rathhaus ist in beywundern Schöne mit sehr schone gebauet, mit sehr mit seinen angesehen, unter denen die die sehr schön sehen beyde die Jurensen angesehen, unter denen die sehr schön angesehen, die in Rathhaus die Rathhaus gegen die sehr schön die sehr schön?

Lettek / Latvians

Tartu. Városháza
Tartu. Town Hall

Észtek / Estonians

